

Kohtuasi C-826/21**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

22. detsember 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

1. juuli 2021

Hageja esimeses kohtuastmes ja apellatsioonkaebuse esitaja:

Uniunea Producătorilor de Fonograme din România (UPFR)

Kostja esimeses kohtuastmes ja vastustaja apellatsioonimenetluses:

Societatea Națională de Transport Feroviar de Călători (SNTFC)
„CFR Călători“ SA

Põhikohtuasja ese

Apellatsioonkaebus, mis esitati Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) otsuse peale, millega jäeti rahuldamata hagi kahjuhüvitisnõudes, millega hageja esimeses kohtuastmes ja apellatsioonkaebuse esitaja (edaspidi „hageja“) palub mõista kostjalt esimeses kohtuastmes ja vastustajalt apellatsioonimenetluses (edaspidi „kostja“) välja õiglane tasu muusikateoste üldsusele edastamise eest. Sisuliselt on õiguslikuks küsimuseks selle kindlakstegemine, kas võib eeldada, et lihtsalt reisirongi vagunite heliseadmetega varustamise puhul on tegemist üldsusele edastamisega.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel palutakse tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/29/EÜ artiklit 3

Eelotsuse küsimused

1. Kas raudtee-ettevõtja, kes kasutab reisivaguneid, kuhu on paigaldatud heliseadmed, mille eesmärgiks on reisijatele teabe edastamine, teostab sel viisil üldsusele edastamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikli 3 tähenduses?

2. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikliga 3 on vastuolus riigisisene õigusnorm, millega kehtestatakse üldsusele edastamisega seotud eeldus, mis põhineb heliseadmete olemasolul, juhul kui heliseadmed on ette nähtud muudes ettevõtja tegevust reguleerivates õigusnormides?

Viidatud liidu õigusnormid ja Euroopa Kohtu praktika

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas, artikkel 3

7. detsembri 2006. aasta kohtuotsus SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764); 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141); 4. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Football Association Premier League jt (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631); 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus SCF (C-135/10, EU:C:2012:140) ja 31. mai 2016. aasta kohtuotsus Reha Trening (C-117/15, EU:C:2016:379)

Viidatud riigisisised õigusnormid

Seadus nr 8/1996 autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kohta (legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe). Seaduses on ette nähtud, et tulunduslikul eesmärgil avaldatud fonogrammide otsese või kaudse kasutamise või fonogrammide ringhäälingu kaudu reprodutseerimise eest on esitajatel ja fonogrammide tootjatel õigus ühtsele õiglasele tasule, mille summa määratakse kindlaks metoodikate kaudu. Kõnealust õigust võib kasutada individuaalselt või läbi kollektiivse esindamise organisatsioonide. Kokkulepe, mis sõlmitakse kollektiivse esindamise organisatsioonide ja kasutajate vahel viidatud seaduse alusel kokkulepitud metoodikate kohta, registreeritakse protokollis, mis antakse hoiule Oficiul Român pentru Drepturile de Autorile (Rumeenia autoriõiguste amet, edaspidi „ORDA“). Selliselt avaldatud metoodikaid võivad vaidlustada kõik selle sektori kasutajad, mille jaoks need kokku lepi.

ORDA otsus nr 399/2006 tulunduslikel eesmärkidel avaldatud fonogrammide üldsusele edastamise või nende reprodutseerimise metoodika ja esitajate ning fonogrammide tootjate majanduslikke õigusi sisaldavate tabelite avaldamiseks

Monitorul Oficial al României I osas (Decizia nr. 399/2006 pentru publicarea în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, a Metodologiei privind comunicarea publică a fonogramelor publicate în scop comercial sau a reproducerilor acestora și tabelele cuprinzând drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți ori executanți și producătorilor de fonogramme), mida on muudetud ORDA otsusega nr 189/2013

„1. Tulunduslikul eesmärgil avaldatud fonogrammide või nende reproduktsioonide üldsusele edastamiseks peetakse nende edastamist avalikes kohtades (sise- või välistingimustes), sõltumata edastamise meetodist, kasutades selleks mehhaanilisi, elektroakustilisi või digitaalseid vahendeid (võimendusseadmed, helisalvestiste või audiovisuaalsete salvestiste reprodutseerimisaparaadid, raadiod või telerid, arvutiseadmed jne).

[...]

3. Käesoleva metoodika kohaselt peetakse *fonogrammide kasutajaks* igat luba omavat füüsilist või juriidilist isikut, kes edastab tulunduslikul eesmärgil avaldatud fonogramme või nende reproduktsioone üldsusele ükskõik millisel alusel (omand, haldamine, rent, allrent, tasuta kasutamine jne) vallatavates kohtades.

[...]

5. Kasutajal on kohustus saada load lihtlitsentside kujul, mille väljastavad [...] fonogrammide tootjate kollektiivse esindamise organisatsioonid tulunduslikul eesmärgil avaldatud fonogrammidele üldsusele edastamiseks [...], vastavalt järgnevalt esitatud tabelites sisalduvale tasule, sõltumata üldsusele edastamise tegelikust kestusest [...]“.

Eespool punktis 5 viidatud tabelis on ette nähtud igakuine tasu summas 30 Rumeenia leud vaguni kohta reisivagunite puhul, mis on varustatud heliseadmetega.

Tsiviilmenetluse seadustik

Artiklis 329 on ette nähtud, et „eelduste korral, mille kindlakstegemine ja üksikasjalik hindamine on jäetud kohtule, võib kohus neile tugineda üksnes siis, kui neil on selline kaal ja jõud, mis toob kaasa eeldatud asjaolu tõenäosuse; need on aga vastuvõetavad üksnes juhtudel, mil seadusega on lubatud tunnistajate ärakuulamine“.

Asjaolude ja põhikohtuasja lühiülevaade

- 1 Kaebaja on kollektiivse esindamise organisatsioon, kelle ORDA määras fonogrammide tootjatele võlgnetavaid tasusid koguma. Kostja tegevus seisneb reisijatele avaliku raudteeteenuse pakkumises.

- 2 Teatavate kostja poolt käitatavate rongikategooriate puhul on reisivagunite heliseadmetega varustamine transpordiministri dekree di kohaselt kohustuslik. Muude kategooriate suhtes ei ole varustamine tõendatud. Pooled vaidlevad selle üle, kas kõnealused seadmed võimaldavad fonogrammide edastamist või mitte, aspekt, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab üksikasjaks, mida tuleb kontrollida täiendavate tõendite alusel, arvestades Euroopa Kohtu vastust. Samuti puuduvad otsesed tõendid fonogrammide taustaks edastamise kohta kostja kasutatavate rongide vagunites.
- 3 Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) 2. detsembril 2013 esitatud hagiga palus hageja sisuliselt mõista kostjalt välja õiglane tasu reisirongides muusikateoste üldsusele edastamise eest. Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) jättis hagi rahuldamata, arvestades, et ainult heliseadmed, mis teevad helisalvestiste üldsusele kättesaadavaks tegemise tehniliselt võimalikuks, kujutavad endast üldsusele edastamist, ning et hageja ei olnud seda aspekti tõendanud. Hageja esitas kõnealuse kohtuotsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule apellatsioonkaebuse.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 4 Hageja väidab, et üksnes see, et kostja käitatavate reisirongide vagunites on olemas heliseadmed, on võrdne üldsusele edastamisega. Lisaks ei ole vaja teha vahet esiteks lihtsate heliseadmetega vagunitel ja teiseks niisuguste heliseadmetega vagunitel, millel on fonogrammide edastamiseks vajalik varustus, kuna kõik kostja heliseadmed võimaldavad ka fonogrammide üldsusele edastamist.
- 5 Kostja palub kõnealuse argumendi tagasi lükata, väites, et õiglast tasu tuleb maksta üksnes üldsusele edastamise tegevuse eest, mis koosneb fonogrammide tegelikust edastamisest, tegevus, mida hageja ei ole tõendanud. Lisaks ei või tehnilisi heliseadmeid – millega tal on nii riigisiseste kui ka liidu õiguse normide kohaselt kohustus end varustada – samastada üldsusele edastamisega ning need ei või olla piisav alus üldsusele edastamise eeldusele.
- 6 Kostja palus esimeses kohtuastmes, et Euroopa Kohtule esitataks neis küsimustes eelotsuse küsimus, aga Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) lükkas taotluse tagasi. Eelotsusetaotluse esitanud kohus juhtis omal algatusel poolte tähelepanu kõnealusele küsimusele ja otsustas Euroopa Kohtu poole pöörduda.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühiülevaade

- 7 Seoses **esimese eelotsuse küsimusega** peab eelotsusetaotluse esitanud kohus vajalikuks analüüsida kahte alaküsimust, ehk: 1) kas heliseadmete paigaldamine võrdub üldsusele edastamisega ja 2) kas reisirongide vagunites taustamuusika edastamisel on tulu taotlemise eesmärk.

- 8 Mis puudutab *esimest alaküsimust*, siis viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus 7. detsembri 2006. aasta kohtuotsusele SGAE, milles Euroopa Kohus leidis, et telerite olemasolu hotelli numbritubades koos hotelli numbritubades telesignaali pakkumisega klientidele, kes – arvestades asjaolu, et nad pidevalt vahetuvad – kujutavad endast uut üldsust, on üldsusele edastamine tulu taotlemise eesmärgil, kuna tegemist on täiendava hotelliteenusega. Euroopa Kohtu kõnealuse praktika põhjal leiab suurem osa riigisisestest kohtutest, et avalikku kohta helisalvestiste reprodutseerimisseadmete paigaldamine on üldsusele edastamine, olenemata asjaolust, kas üldsusele edastamine tegelikult aset leidis või mitte.
- 9 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib aga, et see ei ole Euroopa Kohtu praktika mõte. Ta järeltab 7. detsembri 2006. aasta kohtuotsuse SGAE ja 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsuse Phonographic Performance (Ireland) analüüsist, et pelgalt telerite hotelli numbritubadesse paigaldamisest ei piisa, vaid vaja on ka hotelli haldaja tahtlikku tegu pakkuda numbritubades telesignaali klientidele, kes kujutavad endast „uut üldsust“.
- 10 Kõnealust kohtupraktikat käesolevale kohtuasjale kohaldades on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et hageja peab esitama tõendi mitte üksnes heliseadmete olemasolu kohta vaid ka kostja tahte kohta edastada reisijatele avalikult fonogramme, tõendades reisirongides tegelikku üldsusele edastamist erinevate tõenditega.
- 11 Mis puudutab *teist alaküsimust*, siis tuleb seda analüüsida juhul, kui Euroopa Kohus leiab, et heliseadmete pelk olemasolu kujutab endast üldsusele edastamist. Euroopa Kohtu praktika kohaselt on üldsusele edastamise olemasolu hindamise puhul oluliseks kriteeriumiks edastamisega tulu taotlemise eesmärk.
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab selles osas 7. detsembri 2006. aasta kohtuotsusele SGAE ja 4. oktoobri 2011. aasta kohtuotsusele Football Association Premier League jt, mille alusel ta järeltab, et juhul kui raudtee-ettevõtja varustaks teatavad vagunid seadmetega, millega reisijad võivad omal valikul kuulata muusikateoseid või intellektuaalse loomingu teoseid üldiselt (näiteks puuteekraanid, raadiod, kõrvaklappidega seadmed, millel on võimalik teatavaid audiovisuaal- või muusikateoseid valida), kujutaks kõnealune teenus endast üldsusele edastamist ja seda pakutaks kahtlemata eesmärgiga suurendada rongireisi ärilist atraktiivsust ning seega tulu taotlemise eesmärgil.
- 13 Teisalt oleks edastamisega tulu taotlemise eesmärk aga vaieldav juhul, kui muusikapalasid või muusikapalade katkendeid pakutaks rongireisi ajal ainult taustaks. Oleks raske kinnitada, et potentsiaalne klient valiks rongi, millega reisida, muusika alusel, mida ta reisi ajal kuulata võib. Lisaks on Rumeenia raudteesektoris konkurents väga piiratud, kuna enamikku löike käitab üks raudtee-ettevõtja. Seega on olulisteks kriteeriumideks rongi graafik, otsereisi pakkumine, sõidu kestus ja vagunite mugavus, kuid viimane aspekt ei sisalda kõikidele reisijatele edastatavat muusikat, mis võib enamikku neist hoopis häirida.

- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab selles osas Euroopa Kohtu järeldustele 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsuses SCF ja 31. mai 2016. aasta kohtuotsuses Reha Trening ning leiab, et käesoleva kohtuasja faktiline olukord sarnaneb eelkõige kohtuasjaga, mis oli neist otsustest esimese aluseks, arvestades, et määrav tegur on monopolilähedane olukord rongitranspordi sektoris, mis ei jäta reisijale kõnealuse teenuse osas tegelikku valikut.
- 15 Seoses **teise eelotsuse küsimusega** tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohus meelde, et riigisisestes õigusnormides on ette nähtud, et teatavad reisivagunid on varustatud heliseadmetega ning et ORDA otsusega nr 399/2006 heakskiidetud metoodikaga tehakse tasu maksmine kohustuslikuks iga heliseadmetega varustatud rongivaguni eest. Järelikult on sellises olukorras olemas üldsusele edastamisega seotud eeldus.
- 16 See tähendab, et riigisisese õigusega vastuvõetud kollektiivse esindamise kohustuslik süsteem ega kokku lepitud metoodika kohustusliku üldise toimega seotud eeskirjad ei või muuta direktiivi 2001/29 artikli 3 kohaldamise mehhanismi kuni tulemuseni, et *de facto* edastamisvahendite olemasolu on iseenesest piisav, et tuua kaasa tasu maksmise kohustus. Üldsusele edastamist võimaldavate tehniliste vahendite pelka olemasolu ei saa edastamise endaga samastada ja õiguslikult ei saa see tekitada tasude maksmise kohustust.
- 17 Järelikult ei saa niisugust eeldust, nagu see, mis on teise küsimuse esemeks, tuletada heliseadmete pelgast olemasolust, kuna vaja on ka tõendeid muude asjaolude kohta, mis tõendaksid tegelikku üldsusele edastamist.